

Naturskyddsföreningen i Kristianstad

Årsberättelse för år 2010

Rikkärrsexkursion till Davids kärr i Lillehem 2 juni 2010

Naturskyddsföreningen i Kristianstads styrelse redogör härmed för föreningens 89:e verksamhetsår:

Styrelsen har bestått av följande personer:

Valda för 2010

Ordförande Christer Neideman

Kassör Agnetha Björklund

Övriga styrelseledamöter

Valda för år 2010

Lars Jonsson

Virginija Kulikauskaite

Anders Sigfridsson

Sussie Söderlundh

Valda för år 2010-2011

Karin Bergendal

John Nordkvist

Johanna Sjölin

Annelie Rossander

Susann Söderberg

Funktioner inom styrelsen

Vice ordförande Lars Jonsson

Sekreterare Anders Sigfridsson

Postmottagare Christer Neideman

Medlemsregister Agnetha Björklund

Utbildningsledare Karin Bergendal

Hemsidesansvarig Sussie Söderlundh

Programkommitté

Christer Neideman

Anders Sigfridsson

John Nordkvist

Annelie Rossander

Susann Söderberg.

Revisorer

Christer Ahlquist

Glenn Nilsson

Revisorssuppleanter

Sven Birkedal

Anders Hallengren

Valberedning

Evert Valfridsson (sammanställande), Barbro Ahlner, Ulrika Tollgren och Inge Åberg

MEDLEMSSTATISTIK

Medlemsantalet uppgick vid årsskiftet till 1453 medlemmar, fördelat på 882 fullbetalande och 569 familjemedlemmar samt 2 hedersmedlemmar.

Agnetha Björklund.

EKONOMI

Resultatet för verksamhetsåret 2010 blev ett underskott på -10 458,28 kr. Då styrelsen hade budgeterat ett något större underskott, var detta varken någon överraskning eller besvikelse. Medlemsåterbäringen uppgick till 21 620 kr. Detta innebär 23,87 kr per fullbetalande medlem och drygt 8 % av medlemsavgifterna. För familje- och ungdomsmedlemskap erhålles ingen återbäring.

Föreningen har till en del stått för finansieringen av den nya hemsidan "Sländan", då de erhållna bidragen ej täckte hela kostnaden. Även detta år har såväl höst- som vårprogram givits ut i häftad version och dessutom tryckts i färg, vilket medfört ökade kostnader för tryckningen.

Agnetha Björklund.

STUDIECIRKLAR

Karin Bergendal ledde under våren en nybörjarcirkel i geologi 24 februari – 28 november: Även den roligaste cirkel har ett slut – i detta fall med fyra mycket nöjda personer som var med på nästan allt, såväl utomhus som på studiebesöken runt om i Skåne och inomhus på Studieförbundet i Kristianstad. Vi höll på så länge för att deltagarna fått blodad tand på att se och förstå naturen på ett nytt sätt - gissar jag, som kom på och genomförde idén med geologicirkel direkt efter regionmuséets utställning Upptäck jorden.

Inomhus gick vi igenom viktiga händelser under jordens geologiska historia, studerade stenar av olika bergarter och såg en film om hur jordytan förändras. Mellan träffarna kunde man läsa i kursboken om man ville och hade tid. Ett stort stöd var Leif Carseruds häften om geologiska sevärdheter i Skåne och alla som generöst delade med sig av sina kunskaper på studiebesöken: Om diabas Andreas Kullaro och Glenn Nilsson, om krittidsfossil Filip Lindgren, om pollenfynd Susann Söderberg, om SGU Elisabeth Magnusson och om kampen mot ett nytt stenbrott Marianne Mårtensson.

För övrigt körde vi som längst till vulkanrester i mellersta Skåne, kambrisk sandsten och skiffer vid Simrishamn och till ´produkter´ av inlandsisen i Osbytrakten. Traktorturen ner i Högghults stenbrott, det stora kumlet i Arkelstorp och Sveriges geologiska undersökning imponerade mest. Det mest dramatiska vädret var den hårda blåsten som krönte havets vågor med skum, medan vi letade efter flera hundra miljoner år gamla maskspår i klipphällar utanför Simrishamn.

Karin Bergendal

FLORAVÅRDSGRUPPEN

Kontaktpersoner har varit Torgny Roosvall och Kjell-Arne Olsson. Gruppen ordnade som vanligt ett antal floravandringar, varav rikkärrs-, sandmarks- och ädellövskogsexkursionerna gjordes som samarrangemang med Länsstyrelsen och Lunds Botaniska Förening. Se i övrigt exkursionsreferaten nedan.

FÖREDRAG, EXKURSIONER m.m.

Föreläsningar om geologi i samarbete med Regionmuseet

Denna föreläsningsserie hölls samtidigt som utställningen ”Upptäck jorden” visades på Regionmuseet. Söndagen den 17 januari fanns geologen Claes Bergman från Högskolan Kristianstad på plats för att bestämma de fossil eller mineral, som besökarna hade med sig. Söndagen 31 januari visade Karin Eriksson bilder och berättade om levande och döda vulkaner. Onsdagen 3 februari guidade Anna Hadders oss genom utställningen ”Upptäck jorden”. Söndagen den 14 februari föreläste Kärstin Malmberg Persson om ”Jordarter i Kristianstadsområdet- från istid till global uppvärmning”.

Örndagen i Tosteberga söndagen 24 januari

Tosteberga bodar och dess omgivningar kändes annorlunda vid detta numera traditionsenliga arrangemang. Det var nämligen vinter, riktig gammeldags vinter. Isen låg långt ut och endast ett par små råkar fanns utanför hamnen. Snön lyste vit på marken och i den snåla sydostliga vinden tenderade den till att blåsa ihop drivor på vägen ned till hamnen.

Lars och Britt-Marie Jarnemo hade genomfört förberedelser under lördagseftermiddag och lagt ut 60 kg välfrusna svinlungor vid åtelplatsen. För de förväntat hungriga icke befjädrade besökarna förberedde byalaget i Tosteberga grillarna under morgonen och funktionärerna ur fågelklubben och Naturskyddsföreningen anslog information kring örarna. Ändå hängde frågan i luften, kommer det några besökare, såväl örnar som människor, i denna vargavinter? Men, jovisst, enstaka havsörnar började tillsammans med de alltid närvarande korparna ansätta åteln. När klockan hade passerat nio så fylldes också hamnplan med besökare både de som planerat detta och spontana sådana.

Som vanligt informerade Lars Jarnemo och Christer Neideman kring både aktuellt läge för örnar och örnmattning och gav en bakgrundsbeskrivning kring Projekt Havsörn. Undertecknad fyllde på med information från örnräkningen den 2 januari. Flitiga klubbmedlemmar visade sen det efter hand ökande antalet havsörnar i sina tubkikare. Också antalet besökande örnskådare höll i sig under förmiddagen. Dessa passade också på att inmundiga såväl den grillade korven som kaffet som byalaget bistod med. Viss omsättning på besökarna var det säkert på grund av vinterkylan. Vi bedömer att minst 150 personer besökte oss under denna förmiddag. Nå, örarna då? Efter flitigt räknande kom Evert fram till att vi hade åtminstone 14 individer vid ett och samma tillfälle. Detta är ju klart färre än det brukar vara. Förklaringen kan säkert tillskrivas rådande väder och isförhållanden. Trots närvaron av utlagd föda följer havsörarna, åtminstone delvis, iskanten med de byten i form av försvagade simfåglar och eventuell fisk som kan finnas där. Även de stora gåsflockarna som delvis dragit vidare gör att örarna följer med dessa i hopp om hitta några försvagade individer. I övrigt var det som förväntat ganska fågeltomt. Några noteringar dock, i råken låg två salskrakshonor och iskanten besöktes vid ett par tillfällen av dubbeltrastar. Ett märkligt ställe för denna art att söka föda på. Dessutom såg Evert två överflygande sånglärkor. I övrigt kan man lugnt konstatera att vårtecknen lyste med sin frånvaro. Vi tackar såväl besökare som alla funktionärer från Nordöstra Skånes Fågelklubb och inte minst byalaget i Tosteberga.

Nils Waldemarsson

Vandringar på Linnérundan

Under året ledde Evert Valfridsson 12 vandringar från Kanalhuset över Isteräset, Lillö och Härlövs ängar och tillbaka via Tivoliparken dvs ”Linnérundan”. Vandringarna inleddes den 14 februari och upprepades under våren den 10 mars, 24 mars, 2 april, 21 april, 1 maj och 6 juni. Under hösten skedde vandringarna den 29 augusti, 22 september, 17 oktober, 10 november samt 12 december.

Filmvisning torsdagen 25 februari

Den skicklige naturfotografen Hans Berggren visade några av sina bästa filmer som han gjort tillsammans med den folkkäre Jan Danielsson för oss och Fågelklubben.

Christer Neideman

Årsmöte och föredrag om Floravårdsgruppen onsdagen 10 mars

Vid stämman konstaterades att föreningen vid årsskiftet hade 1487 medlemmar varav 906 fullbetalande och 581 familjemedlemmar. Bokslutsresultatet var positivt med ett överskott på 1455 kr, bland annat på grund av att tre gymnasieelever ordnat en loppmarknad vars överskott om 3600 kr gick till föreningen. Till nya styrelsemedlemmar valdes John Nordkvist, Johanna Sjölin och Annelie Rossander. I årets verksamhetsplan ingår bland annat att starta en ny hemsida om djur och växter i Kristianstads och Bromölla kommuner.

Efter fikapausen berättade Torgny Roosvall och Kjell-Arne Olsson om Floravårdsgruppens historia och verksamhet. Föreningens floravårdsgrupp bildades 1982 och har systematiskt arbetat med att inventera växter, driva studiecirkel, anordna floravandringar och röja buskar på de mest värdefulla växtplatserna. Gruppen träffas varannan tisdag under den mörka årstiden och varje tisdag ute under sommaren. Man upptäckte orkiderikedomen på Mosslunda där kommunen planerade en soptipp på 1980-talet och ägnade mycket arbete åt att skydda området och röja bort oönskade träd och buskar. I dag koncentreras röjningsinsatserna på Gyetorpskärr vid kusten. Man samarbetar också med Länsstyrelsen när det gäller åtgärdsplaner för vissa hotade växter t ex kärnockan och ordnar i sommar en serie av floravandringar i de skyddsvärda biotoperna rikkärr, sandmarker och ädellövskogar.

Christer Neideman

Närnaturvandring i Arkelstorp 14 mars

Karin Bergendal och Ulrika Tollgren ledde vandringen i Gamla Arkelstorp. En kylig dag med start och mål vid Folkets Park i Arkelstorp. Vi försökte tänka oss in i tiden när dalsänkan nedanför Arkelstorps Brunn var en förlängning av nuvarande Oppmannasjön: Då låg sjöns vattenyta minst tjugo

meter högre än idag. Vi passerade en trädgård med stark trafik av grönsiskor vid fågelbordet. En murgrönas bär var fortfarande gröna för de mognar först andra året. En enradig allé av gamla askar bjöd på många bohål för fåglar och andra djur. Kvarlämnade rester av höstens skörd av foderbetor visade att Fädernegården åtminstone delvis är självförsörjande vad gäller vinterfoder till mjölkdjuren. På sälträdet mitt i byn hade videkissarna börjat byta om till gula ståndarknappar.

Karin Bergendal

Föredrag om Vramsån torsdagen 18 mars

Andreas Nilsson från Kristianstads Vattenrike berättade om Vramsåns naturvärden. Samarrangemang med NÖ Skånes Fågelklubb.

Vårexkursion på Håslövs ängar söndagen 21 mars

Evert Valfridsson ledde en vandring för att studera vårfåglarna på Håslövs ängar. Samarrangemang med NÖ Skånes Fågelklubb.

Trankväll vid Pulken fredagen 26 mars

Fastän våren var kraftigt försenad hade ändå ett tusental tranor anlänt till vår och Fågelklubbens första trankväll. Det var faktiskt ovanligt varmt för årstiden och vindstilla, men tyvärr lite disigt. Många besökare fick se tranorna anlända och tranorna fick också ett helt uppslag i nästa dags Kristianstadsbladet.

Christer Neideman

Röjardag i Gyetorpskärret lördagen 27 mars

Sex tappra röjare med Jan-Eric Nawrins motorsåg och John Nordkvists röjsåg i täten röjde ännu en bit av det mycket värdefulla Gyetorpskärret. Ett stort område ser faktiskt redan perfekt ut, men det finns fortfarande gott om sysselsättningsuppgifter för fler frivilliga blomvänner!

Christer Neideman

Närnaturvandring i Arkelstorp 25 april

Karin Bergendal och Ulrika Tollgren ledde vandringen i Gamla Arkelstorp, nästan samma runda som i mars. Vi tittade på knoppar och bark av bok och avenbok. Vid landsvägen stod täta slånbuskar översållade av vita blommor. Några rejäla bumlingar som man tagit upp från dalsänkan, den forna sjöbotten, visade att berggrunden här består av både urberg och amfibolit, en basisk bergart. Runt murgrönan blommade blåa blommor som vårstjärna och blåstjärna. Nedanför den stora byaeken

föreställde vi oss hur byamannen förr i tiden stod med sitt byahorn, ännu bevarat, för att blåsa samman byns bönder till viktiga rådslag.

Denna dag var sälgrädet överblommat. Betåkern var vårplöjd. Byns par av tofsvipor visade sig inte, men under den avslutande fikastunden uppe på Skanslid bröt solen fram.

Karin Bergendal

Exkursion till Listerlandet lördagen 1 maj

Förre kommunekologen Sam Skällberg ledde utflykten till den rika floran vid Stiby backe nära Hällevik. På den välbetade torrängen nära toppen av naturreservatet Stiby backe flaggade här och var utblommade backsippor. Backen är ett restberg som sticker upp ur Blekinges enda berggrund från krittiden på grund av rörelser i jordskorpan för mycket länge sedan. I den berömda avenboksskogen stod stammarna tätt i ett hav av vitsippor. Troligen har beståndet redan från början skyddats för att kunna göra detaljer i verktyg och maskiner av det sega virket.

Karin Bergendal

Vandring längs Vramsån söndagen 2 maj

Gösta Peper ledde vandringen mellan Gärds Köpinge och Gringelstad. Samarrangemang med NÖ Skånes Fågelklubb.

Vårvandring på Lingenäset onsdagen 5 maj

Evert Valfridsson ledde morgonvandringen för att studera Lingenäsets rika flora och fågelliv. Samarrangemang med NÖ Skånes Fågelklubb.

Floravandring vid Bokenäset, Oppmanna, onsdagen 5 maj

Kjell-Arne Olsson ledde kvällens vandring i den vackra bokskogen.

Exkursion till Kullaberg söndagen 23 maj

Gunnel och Bo Peterson från Höganäskretsen guidade på Kullaberg med grottor och det nya naturumet. Efter en stund inne i naturum vid Sveriges högst belägna fyr (88 möh) gladde vi oss åt rosenfinkarnas sång och kom så småningom ner i ravinen till Josefinelust. Där nere vid strandkanten slamrar klapperstenarna ständigt mot varandra när vågorna kommer, så det är svårt att höra varandra. Sprickor i berget har på samma sätt utvidgats till grottor, tex. Trollhålet som besöktes av de vigaste i sällskapet. Vid norra stigen nära bergsstupet såg vi den sällsynta vitoxeln och blad av hönsbär. På en flat berghäll i nästan soliga Solvik vilade vi och njöt av den välförtjänta matsäcken. Tjärblomster och

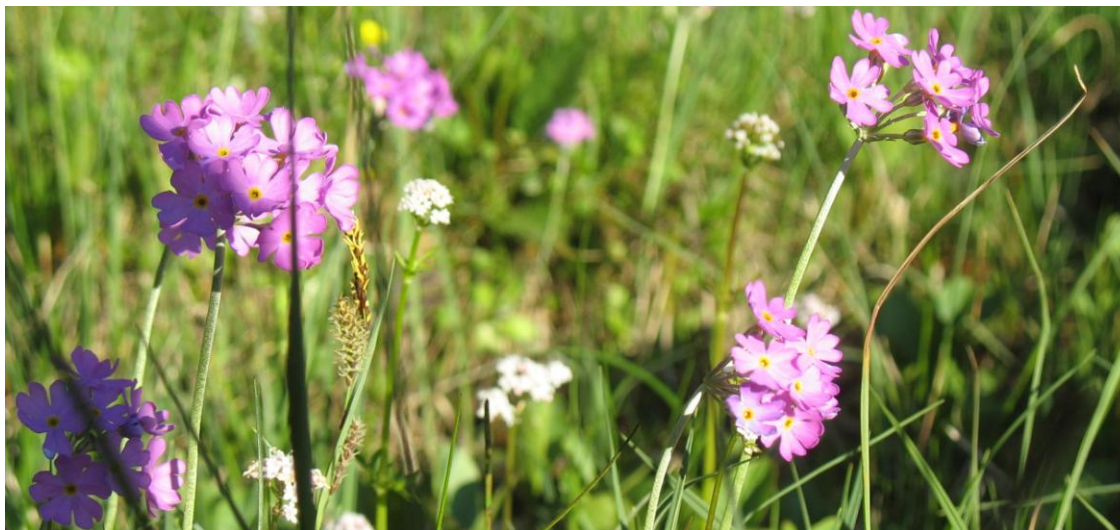
rödblåra kantade stigen vidare västerut samt högre upp den hukande ekkrattskogen, så typisk för Kullaberg. Väl framme i Ransvik avrundade vi med varsin stora glass på caféets veranda! Stort tack till Bosse och Gunnel Petersson från Naturskyddsföreningen i Kullabygden som gick i spetsen för denna heldagsutflykt!

Karin Bergendal

Rikkärsvandring i Davids kärr, Maglehem onsdagen 2 juni

Samarrangemang med Länsstyrelsen och Lunds Botaniska Förening. John-Erik Nilsson och markägaren Bengt Davidsson guidade ett fyrtiotal intresserade i de blomsterrika markerna nära Lillehem. I rikkärret blommade massor av majnycklar samt mycket annat t ex majvivor, vattenklöver och de i dag sällsynta smörbollarna. Bengt Davidsson visade också hur man förr i tiden hade ett översilningssystem som ledde ut bäckens vatten över backslutningen för att öka skörden. Vi besökte också ytterligare ett välskött orkidekärre samt en backe där den sällsynta ormbunken låsbräken växte. Här blev vi uppvaktade av de naturvårdande men nyfikna kvigorna, som var tacksamma för sällskapet, och vi fick dessutom se två grävlingar, som fick mycket bråttom hem till grytet. När solen började sjunka nedanför horisonten fick vi också veta sanningen om fornminnet ”Davids stenar”. Vi tackar Bengt Davidsson för en utomordentlig naturvårdsinsats!

Christer Neideman

Rikkärsvandring i Gyetorpskärret torsdagen 3 juni

Samarrangemang med Länsstyrelsen och Lunds Botaniska Förening. I den soliga försommarkvällen blev P-platsen bräddfyllt med bilar. Sam Skällberg ledde ett sextiotal intresserade ut i Gyetorpskärret med order att inte trampa på tuvorna, där orkidéerna oftast växer. Redan innan kärret möttes vi av St Pers Nycklar. Ute i kärret blommade ängsnycklarna medan övriga orkidéer på grund av den kyliga våren ännu befann sig i knopp. Däremot blommade majvivor, svinrot, tätört, kärrespira, smörbollor och mycket annat. Sam påpekade att det är tack vara åtskilliga års röjningsinsatser från vår Floravårdsgrupp, som det nu går att njuta av den exklusiva floran och utsikten mot havet.

Christer Neideman

Naturnatt i Egesidetrakten lördagen 5 juni

15 intresserade samlades i den ljuva försommarkvällen för att under Gösta Pepers ledning lyssna på kvälls- och nattsjungande fåglar. Vi började med att gå ut bland Tolebäckens alla myggor. Här sjöng gräshoppsångare, kärresångare, två rosenfinkar och dessutom den sällsynta

flodsångaren. Vi hörde även en göktyta. Vi flyttade oss sedan till Ängagårdsvägen. När vi fikade började de stora fladdermössen och morkullorna sina flyglekar ovanför oss. Vi promenerade bort mot skogen vid Prästlönebostället, där nattskärrorna surrade. Som avslutning körde vi till Segesholmsvägen där kornknarren knarrade inne i en energiskogsodling. Några av oss fick sedan som bonus också höra den småfläckiga sumphönans droppande läte vid Pulken.

Christer Neideman

De vilda blommornas dag vid Lyngsjön söndagen 20 juni

Vandringen med de femtontalet deltagarna började i den södra icke betade fållan. Där kunde Charlotte Wigermo bl.a. visa på skillnaderna mellan majnycklar, ängsnycklar och deras hybrider. Enstaka majvivor blommade fortfarande medan småvänderoten var överblommad. Fållan slåttas av kommunen. Detta gynnar vissa arter som inte tål bete så bra. Vi såg många exemplar av orkidén tvåblad och tog oss sedan in i betesfållan. Här i kalkfuktängen blommade det ymnigt. Förutom massor av orkidéer såg vi bl.a. tätört, diverse starrarter, kärrspira, höskallra, vildlin och rosettjungfrulin. Tjärblomstrets nära släkting gökblomster blommade i stora mängder och under taggtråden i öster hittade vi en johannesnyckel.

Vi fikade där "naturvårdarna" - en hjord med amkor och kalvar en stund tidigare pausat. På vägen upp till naturminnet, visade Charlotte på skillnaden mellan ängsull och gräsull. Lyngsjön är en av Skånes viktigaste lokaler för den i Skåne starkt minskande gräsullen, som fortfarande finns i stora mängder här. Vi fortsatte upp till diket söder om naturminnet och hittade ovanligt många av den lilla orkidén honungsblomster. Efter att ha sett ett vitblommande exemplar av ängsnycklar återvände vi till utgångspunkten.

Under pauser i vandringen gjorde Charlotte reklam för floraväxeriet inom Lunds botaniska förening och för de bägge delarna av boken *Floran i Skåne*. Se www.lundsbotaniska.se.

Torgny Roosvall

De vilda blommornas dag på Åhus golfbana söndagen 20 juni

Ett femtiotal intresserade samlades vid golfbanan under hotande regnmoln. Dock bättrade sig vädret och Göran Anderberg och Lars Harald från golfklubben kunde inviga den nya strövstigen till Sånarna i vackert väder. Den nya stigen är avsedd att göra golfbanan tillgänglig för allmänheten och är resultatet av ett samarbete mellan Kristianstads Vattenrike och Kristianstads Golfklubb i Åhus. Kjell-Arne Olsson från Floravårdsgruppen ledde sedan vandringen längs stigen och pekade ut de vackraste och mest intressanta växterna. Ganska snart hittade vi den ovanliga ormbunken låsbräken, vilken Kjell-Arne inte sett tidigare i området. De sällsynta arter som tidigare flyttats från en exploaterad lokal (där nu bowlinghallen står) inne i Åhus ut till en grävd sandbunker på golfbanan hade klarat sig oväntat bra. Här växte grusviva, sandnejlika, solvända, axveronika samt det sällsynta gräset tofsäxing och den ännu ovanligare trubbstarren. Vi lärde oss vad sandstjäpp är, och hur det gamla trädesbruket på Sånarna fungerade. Under den fortsatta vandringen passerade vi mer försurade och triviala sandområden med borsttåtelhed, samt den näringsrika före detta soptippen med sin speciella flora med många införda arter t ex volgasenap och vresros. I närheten hittade vi också hedblomster, pukvete, paddfot och mycket annat!

Christer Neideman

De vilda blommornas dag vid Brantahallar, Bromölla söndagen 20 juni

Sam Skällberg guidade i den vackra hagmarksfloran.

Floravandring i sandmarkerna vid Vitemölla strandbackar söndagen 27 juni

Floravandring i sandmarkerna vid Vittskövle driva tisdagen 29 juni

Torgny Roosvall ledde vandringen genom de sandiga tallskogarna där sandvedeln trivs.

Floravandring i sandmarkerna vid Pestbacken i Gualöv torsdagen 1 juli

Under ledning av Sam Skällberg undersökte vi de magra sandmarkerna i tallskogen runt Pestbacken. Pestbacken har uppstått som en driva av flygsand som samlats runt ett staket för flera hundra år sedan och har senare planterats med tall för att hindra sandflykten. Lingon och blåbär dominerade över stora områden men skogsstjärna och linnea var också vanliga. Det fanns förbluffande mycket linnea. Dessutom hittade vi t ex ängskovall, bergkortsört och revlumner.

Christer Neideman

Floravandring i Åhus trädesområden måndagen 12 juli

Vi vandrade under Kjell-Arne Olssons ledning över trädorna längs Flötövägen och sedan söderut mot Sånnskolan. Som vanligt hittade vi många vackra blommor t ex väddklint, blåeld, pukvete och myskmalva.

Christer Neideman

Floravandring vid Landön onsdagen 4 augusti

Under ledning av Kjell-Arne Olsson och Torgny Roosvall följde ett fyrtiotal floraintresserade stranden söderut. Med på vandringen var denna gång också ett antal medlemmar av SIMON, Svenskar och Invandrade Mot Narkotika.

Vi hittade många typiska strandväxter t ex strandaster, marviol och havssäv. I de näringsrika tångresterna frodades strandmålla och många andra näringskrävande växter. I närheten av bäckmynningen växte vejde, som förr användes för att färga tyg blått. Här fanns också

spjutskråp och till och med ett exemplar av den mycket giftiga odörten (som Sokrates förgiftades av).

Christer Neideman

Svampens dag söndagen 5 september

Erik Heijbel ledde en entusiastisk skara om ca 25 personer ut i svampmarkerna. Vi började i tallskogen vid Vittskövle sågverk. Här fanns gott om soppar t ex grynsopp, brunsopp och stensopp (även kallad Karl-Johan). Det var också gott om olika kremlor där det finns massor av olika arter och man måste smaka på varenda svamp för att skilja på ätliga och oätligasep. Vi hittade samtidigt många andra svampar och lärde oss känna igen de farliga flugsvamparna på den fjälliga hatten och att de har både ring och strumpa.

Efter fika och genomgång av alla svamparna flyttade vi oss till bokskogssluttningarna vid Åbjer ovanför Östra Sönnarlöv. Här hittade vi ännu fler soppar t ex lärksopp och blodsopp och dessutom många speciella och roliga arter som blomkålssvamp och igelkottsvamp. Vi tackar Erik för hans pedagogiska undervisning i fält !

Christer Neideman

Geologins dag på Ivön lördagen 11 september

Femton personer samlades på Ivö klack där Claes Bergman, geolog från Högskolan Kristianstad, förklarade områdets geologi och varför det ser ut som det gör. Därefter inleddes ett fossilletande och identifikation av fossil nere i det nedlagda brottet. Det var inte bara fossil som hittades på Ivö klack som det spekulerades kring, utan det var även deltagare som tagit med fossil från andra fyndplatser. Efter en behövlig fika, begav vi oss till Ugnsmunnarna. Claes berättade hur de har bildats och de som vågade kröp in i de smala urholkningarna. *Susann Söderberg*

Filmvisning ”Underkastelsen” torsdagen 23 september

Stefan Jarls film ”Underkastelsen” visades i samarbete med Studieförbundet i Länsförsäkringars utmärkta biolokal. Filmen var mycket stark. Den skildrar hur våra kroppar invaderats av främmande kemikalier: bekämpningsmedel, PCB, flamskyddsmedel och ytaktiva ämnen. Stefan Jarl hade analyserat sitt eget och Eva Röses blod för att se vilka kemikalier som

de samlat på sig under sina liv. Han lät samtidigt ett stort antal internationella forskare kommentera hur kemikalierna verkar och vilka riskerna är. Tyvärr saknas mycket kunskap om detta t ex om cocktaileffekten – hur olika kemikalier samverkar och kanske förstärker varandras effekt. Tänkvärt var sådana fakta som att barnkammaren är det rum som oftast innehåller mest miljögifter från leksaker, elektronik mm och att innekatter som slickar pälsen ren på så sätt får i sig höga halter av miljögifter.

Efter filmen ledde David Gunnarsson från Naturskyddsföreningens ”Handla Miljövänligt”-kontor i Göteborg en diskussion om hur vi kan minska riskerna med att utsättas för skadliga kemikalier. Ett gott råd är att helst köpa miljömärkta varor när sådana finns, samt att läsa innehållsförteckningar och när så behövs fråga tillverkarna om varan innehåller farliga ämnen.
Christer Neideman

Ädellövskogsexkursion till Bokenäset, Oppmanna, lördagen 25 september

Exkursionen skedde i samarbete med Länsstyrelsen och Lunds Botaniska Förening. Torgny Roosvall guidade och Tony Svensson från föreningen Puggehaten bestämde alla de ovanliga svampar som vi hittade. Eftersom det regnat en del i höst så fanns det gott om svamp och Tony fick ihop en artlista om 96 olika svamparter. Inne i den välvuxna bokskogen hittade vi minst fyra arter av röksvampar, tre arter av hattmurklor och åtskilliga andra slags svampar. Ovanligt vackra var rutbläcksvamparna, igelkottsvamparna, ametistskivlingarna, mönjeskålen och den ärggröna kragsskivlingen. Vi hittade också några ganska sällsynta arter t ex trådticka och föränderlig brosskivling. När morgondimman lättat kunde vi avsluta vandringen i solsken.
Christer Neideman

Ädellövskogsexkursion till Ljungryda-Östafors söndagen 26 september

Floravårdsgruppens 200:de exkursion skedde i samarbete med Lunds Botaniska Förening och Länsstyrelsen och leddes av Kenth Ljungberg. Vi vandrade genom de täta lövskogsdungarna längs Holjeåns omväxlande starkt strömmande och stilla meandrande lopp. Den gamla kraftverksdammen är nu bortrivna för att gynna fisket och av spikfabrik och tråddragningsindustrier syns nu endast svaga spår. Grustäkterna som hotade att plana ut grusåsarna är stoppade. I naturreservatet har vandringsleden ”Skåneleden” en rastplats med vindskydd och dessutom passerar här en cykelled mot Olofström på den gamla järnvägsbanken. Även denna dag hittade vi mycket svamp bl a ett vackert bestånd av fjällig tofsskivling.
Christer Neideman

Vandring i Björket söndagen den 3 oktober

Exkursionen leddes av undertecknad och Åsa Jakobsson, biolog på Regionmuseet. Förutom vi kom 14 personer. Vädret var soligt, cirka 12 grader och det blåste en frisk sydostlig vind. Åsa berättade om områdets historia och visade kartor från 1700-talet och framåt. Vi gick norrut, korsade Prästallén, fortsatte väster om Österängsskolan, korsade Sjövägen för att se skogen norr om Hjalmar Söderbergs Väg, där naturvärdena var som högst. Vi visade på och berättade om träd och buskar, snäckor m.m. Några fåglar kunde vi inte visa, även om någon hackspett eller skata kunde observeras av några.
Anders Sigfridsson

Vandring på Håslövs ängar onsdagen 13 oktober

Evert Valfridsson ledde den höstliga vandringen runt Håslövs ängar. Samarrangemang med NÖ Skånes Fågelklubb.

Föredrag om mårddhundar torsdagen 21 oktober

Staffan Åkeby, ordförande i Skånes Ornitologiska Förening och f d chef för Skånes Djurpark, började med att berätta om sitt uppdrag som representant för naturvården i länets nya viltförvaltningsdelegation. Bland annat har man lyckats sätta ett mål om att Skåne ska ha tre lodjursföryngringar innan man börjar jaga arten. Han berättade också om tvättbjörnen som Göring planterade ut i Tyskland på 1930-talet och som sedan spritt sig över hela Tyskland och till flera grannländer.

Men föredraget handlade huvudsakligen om mårddhunden – en koreansk rävslekting, som är mycket näpen att titta på, men som vi absolut inte vill ha in i den svenska faunan. Mårddhunden planterades ut för pälsjaktens skull i Ryssland på 1930-talet och har snabbt spridit sig västerut mot Finland och Tyskland. I dag är arten ett stort problem i fågelrika våtmarker eftersom den uppnår en mycket större täthet och därmed ett högre predationstryck jämfört med de inhemska rovdjuren. Dessutom kan arten sprida både vargens och rävens dvärgbandmask, samt trikiner och rabies dvs flera parasiter som är mycket farliga för människan. Normalt borde den långa snörিকা vintern hindra mårddhunden från att ta sig runt Bottenviken in i Sverige, men det mildare klimatet har gjort att arten nu tränger in i Sverige i Haparandatrakten. Därför jagas den i norr med hjälp av fällor och med radiosändarförsedda men steriliserade mårddhundar som letar upp sina artfränder och därigenom underlättar jakten.

Ett problem för oss i Skåne är att mårddhunden invandrat söderifrån till Jylland och nyligen också rapporterats från Fyn. Vi måste därför vara på vår vakt och samarbeta med danskarna för att hindra arten att korsa Stora Bält och Öresund.

Christer Neideman

Föredrag om åtgärdsplaner för hotade arter onsdagen 27 oktober

Föredraget var ett samarrangemang med Studieförbundet och Länsstyrelsen. Anders Hallengren från Länsstyrelsen började med att berätta om vad åtgärdsplaner för hotade arter och biotoper innebär. Sådana åtgärdsplaner har utarbetats sedan år 2003 och Länsstyrelsen samordnar arbetet för många av de arter som är hotade i Skåne. Sammanlagt finns det ca 210 åtgärdsplaner varav ca 100 rör skånska arter. När det gäller biotoperna är sandstäpp den mest skyddsvärda, och nästan all sandstäpp finns i östra Skåne och Kristianstad kommun . Bland de mest lyckade exemplen på åtgärdsplaner finns lövgrodan och klockgrodan, som ökat starkt, och kornsparven, som nu finns i hundratal mot tidigare bara enstaka exemplar. Uttern är en art som kommit tillbaka – kanske på grund av att våra vattendrag innehåller mindre miljögifter än då arten försvann på 1970-talet. Andra arter är svårare att lyckas med t ex fältnockan vid Tosteberga och kärnockan vid Levrasjön.

I Kristianstadstrakten fokuserar man förutom på sandstämpan på strandpaddan som behöver nygrävda dammar för att lyckas med fortplantningen och fältpiplärkan, som behöver öppna sandiga områden för att trivas. I de sandiga områden försöker man också gynna de insekter som behöver sand t ex stortapetsarbetet.

Christer Neideman

Föredrag om fåglar och vindkraft torsdagen den 4 november

Föredraget var ett samarrangemang med NÖ Skånes Fågelklubb. Martin Green, zoolog från Lunds Universitet, började med att presentera sitt arbete med att leda sammanställandet av fakta ur 200 vetenskapliga rapporter om fåglar och vindkraft. En färdig rapport kommer att publiceras under nästa år.

Martin började med att diskutera risken för att fåglar kolliderar med vindkraftverken. Man räknar med ca 2-3 kollisioner per vindkraftverk och år vilket totalt ger några tusen döda fåglar per år i Sverige. Är detta mycket? Som jämförelse kan nämnas att trafiken beräknas döda 6-7 miljoner fåglar per år, och kollisioner med fönsterrutor ca en halv miljon per år. Slutsatsen är att vindkraftverken inte är något problem för någon fågelpopulation, men man måste ta hänsyn till känsliga arter vid valet av placering.

De arter som oftast kolliderar är de som inte är rädda för vindkraftverken dvs större rovfåglar, måsar och tärnor. Kollisionsrisken är högst vid våtmarker och nära kusten och låg på öppen jordbruksmark. Även när det gäller effekter på häckningen genom habitatförluster och flyttningen genom barriäreffekter kan man sammanfatta med att påverkan på fågellivet är liten. Martin avslutade med att sammanfatta vad som hittills är känt om hur fladdermössen påverkas av vindkraftverk. Fladdermöss kan vid låga vindstyrkor lockas till vindkraftverken därför att många insekter då samlas runt "högsta punkten" i landskapet. En framkomlig strategi för att minska fladdermössens dödlighet är därför att stänga av de aktuella vindkraftverken vid vindstyrkor under 6 meter per sekund.

Christer Neideman

Ekologisk vinprovning fredagen den 121 november

Vi var ett tiotal personer som hade trevligt, umgicks, diskuterade och provade fyra olika röda ekologiska viner under ledning av Lars Jonsson. Alla vinerna var goda, minst i klass med andra viner i samma prisklass och kan rekommenderas. De flesta tyckte att det dyraste vinet, det kaliforniska Bonterra, också var det godaste.

Lars Jonsson

Föredrag om tre öar onsdagen den 17 november

Christer Neideman berättade först om en resa till gränstrakterna mellan nordöstra England (Northumberland) och Skottland. Den lilla ögruppen Farne Islands har ett mycket rikt fågelliv. Som turist kan man från båt se gråsäl, alkfåglar och toppskarvar på nära håll. När man kommer iland ser man fåglarna på ännu närmare håll och man bör bära mössa för att undvika alltför närgående kontakt med silvertärnornas vassa näbbar. Ca 1000 par silvertärnor häckar och många bon ligger alldeles intill gångstigarna, där man också får se lunnefåglarna titta upp ur sina bohål.

Nästa ö som vi besökte på digital väg var Gran Canaria, som är ett välkänt turistmål bland Kanarieöarna. Här finns mycket att se för en naturintresserad. Längst i sydöst ligger en sandöken i miniatyr: Maspalomas. Intill öken finns dels en liten sjö med massor av fisk (guldmulte), dels en oasliknande växtlighet runt bebyggelsen. Här vimlar det av exotiska arter t ex kan man se flera arter av papegojor och till och med den nordamerikanska monark-fjärilen, samt givetvis massor med färgglada blommor t ex bougainvillea.

Slutligen besökte vi den vackra ön Mallorca. Här fick vi uppleva det rika fågellivet i Albuferas våtmarker med massor av änder t ex rödhuvad dykand, vadare t ex styltlöpare, hägrar t ex

natthäger och många andra sevärdar arter. Även här kan man se många av arterna på nära håll från olika gömslen. Vi fick också se öns viktigaste naturtyper: Tramuntanabergen med den vackra Formentorhalvön. Garrigue-vegetation med torktåliga och ofta taggiga buskar blandat med ljungväxter, rosmarin och vackra blommor. Avslutningsvis besöktes salinerna på södra delen av ön, samtidigt som några av de vackra växterna illustrerades av t ex affodil (dödslilja), klipprosor och ett vackert flugblomster (dvs en orkide som härmar insekter för att bli pollinerad).

Christer Neideman

Annandagsjulpromenad söndagen den 26 december

Annandagsvandringen var planerad att gå längs Linnérundan, men eftersom det var rejäl vinter och bitvis låg en halv meter snö, ändrades planerna. I stället ledde Christer Neideman de cirka trettio vandringsugna en lika lång runda längs plogade gator söderut mot Hedentorp och Helgedal. Kjell Persson berättade att han och fyra andra vandrare troget varit med på Annandagspromenaderna i trettio år.

Vi började med att för första gången vandra över den nya gångbron vid naturum Vattenriket. Här fanns lite öppet vatten dit bland annat en kanadagås och en sothöna sökt sig. På Härlövs ängar såg vi några ormvråkar, en fasan och några grönfinkar. Vi vandrade runt Odal-området där några färgglada steglits letade frön i vinterståndarna vid vägkanten. En röd glada kretsade över oss när vi närmade oss gångbron över motorvägen. På Hedentorp såg vi småfåglar, turkduvor, råkor mm som letade föda i trädgårdarna. I närheten av Helgedals gamla järnvägsstation fanns de riktiga julkortsfåglarna: domherrar och gulsparvar.

När vi fikade vid Stenas återvinningsanläggning flög en sparvhök förbi och vi fick syn på två gamla pungmesbon i en björk. På hemvägen följde vi de vägar som går närmast Helgeån, korsade sedan Helgeå via Långebro och fortsatte norrut genom Tivoli. Tivolidammarna var nästan helt tillfrusna och änderna flockades runt dem som hade med sig några brödbitar. När vi räknade samman antalet sedda fågelarter blev det förvånande många: 32 arter inklusive den gamla havsörn som flög förbi när vi skildes åt. Däremot blev det ett bottenapp när det gäller blommande växter: inga alls. (Rekordet: år 2006 såg vi 24 arter av blommande växter.)

Christer Neideman

NATURVÅRD

Kristianstads Vattenrike

Föreningen har varit representerad i samrådsgruppen för naturvård i Biosfärområdet Kristianstads Vattenrike (Christer Neideman och Sussie Söderlundh med Lars Jonsson som ersättare). Under året har naturum Vattenriket färdigställts och invigts.

Grundvattenråd för Kristianstadsslätten

Föreningen har varit representerad i rådet genom Susann Söderberg.

Ivösjökommittén och Vattenråd för Skräbeån

Föreningen har varit representerad i kommittén och i det nybildade vattenrådet genom Christer Neideman.

Länsstyrelsens gåsgrupp för förvaltning av gäss och tranor på Kristianstadsslätten

Gruppen har förebyggt skördeskador genom att Göran Frisk varit ”gåsakar!” eller ”skrämselkonsulent”. Man har också prövat att ha ”gåsåkrar” för att locka gåsflockarna från värdefulla grödor. Genom ökande skördeskador i västra Skåne räcker inte pengarna till att fullt ut kompensera för skördeskadorna. För att minska tranornas skada på jordbruket under vårflyttningen ordnades även detta år en väl fungerande ”tranåker” vid Pulken. Föreningen har varit representerad i gruppen genom Christer Neideman.

Storkprojektet

Under vintern byggdes ett nytt utsläppshägn i Härnestad, där fyra storkar släpptes ut. Tyvärr blev det ingen häckning här, men i Viby blev det en flygg unge i boet på gårdsbutiken medan ungarna i boet på hägnstaket tyvärr dog. Under hösten flyttade antligen de flesta skånska ungstorkarna söderut och två av dem som var försedda med GPS har under vintern kunnat följas söderut till Spanien respektive Sydafrika.

Utfodring av övervintrande örnar

Föreningen har liksom tidigare haft två åtlar under vintern. Utfodringen med strupar och lungor från Scan har skett två gånger i veckan från december till början av mars. Utfodringen i Vattenriket sköttes av Patrik Olofsson medan Lars Jarnemo med familj skötte matningen vid Tosteberga.

Flyttning av duvhökar

Föreningen har medverkat vid ringmärkning och flyttning av duvhökar, som fångats i samband med fasanuppfödning. Antalet ringmärkta duvhökar under år 2010 var 84 stycken. Detta är ett normalt antal – medelantalet under åren 1981-2008 var 94,7 hökar per år. Duvhökarna har flyttats av Greger Flyckt (Trolle-Ljungby) respektive Christer Neideman (Wanås och Vittskövle).

Christer Neideman

Handla Miljövänligt

Susann Söderberg har under året medverkat vid miljöcertifieringen av Willys butik på Långebro.

Utflykter med SFI-elever

Under våren-sommaren 2010 har Regionmuseet Kristianstad fortsatt med traditionen att ordna utflykter med SFI elever. Under ledning av museiekolog Anna Hadders fick SFI eleverna uppleva den svenska naturen och bekanta sig med allemansrätten. Naturskyddsföreningen var med på vissa av utflykter och bidrog med sina kunskaper om den svenska naturen.

På de flesta utflykterna bjöd eleverna alla deltagare på en gigantisk fika!!! Man fick veta att bjuda en främmande är en viktig tradition i muslimsk kultur.

Utflykterna ordnades under följande datum: 4/5 Kjugeskull, 20/5 Wanås, 31/5 Haväng, 9/6 Tosteberga, 15/6 Kjugeskull, 18/6 Kjugeskull, 22/6 Drakamöllan.

Virginija Kulikauskaite

INTERNET

Föreningens ordinarie hemsida har skötts av Sussie Söderlundh, som under sensommaren också blev tvungen att göra en helt ny hemsida eftersom riksföreningen stängde ner den gamla servern. Sussie har också skickat ut ett elektroniskt nyhetsbrev om våra aktiviteter.

Sländan - Ny hemsida om djur och växter i Kristianstad och Bromölla kommuner

Föreningen har tillsammans med Nordöstra Skånes Fågelklubb och Lunds Botaniska Förening startat en hemsida kallad "Sländan" med foton av djur och växter, som förekommer inom vårt verksamhetsområde. För växterna finns utbredningskartor från Lunds Botaniska Förenings bok "Floran i Skåne – Arterna och deras utbredning". För fåglarna lägger vi in utbredningskartor efterhand som de publiceras i fågelklubbens tidning "Spoven". Vid årsskiftet fanns foton av ca 700 arter i databasen: ca 325 växter, ca 275 fåglar, 43 fjärilar, 28 däggdjur, 18 sländor, 6 groddjur och 3 kräldjur. För att kunna starta hemsidan har vi fått ekonomiskt stöd av Naturskyddsföreningen (riksföreningen) och Region Skåne.

Christer Neideman

SAMRÅD; REMISSER MM

Föreningens remissgrupp har bestått av Christer Neideman, Agnetha Björklund, Lars Jonsson, Annelie Rossander och Anders Sigfridsson. Föreningen har under året yttrat sig över ett stort antal remisser. Bland annat samråd om Nöbbelövsbränneriets vattenförbrukning, detaljplan om bebyggelse vid Yngsjö 3:162, detaljplan om bebyggelse i närheten av Flintabacken i Åhus, programförslag om bebyggelse vid Furubodavägen, bebyggelse vid Jägartorpet i Bromölla, vindkraft vid Höghult, vid Taggen och vid Boafall, samt om muddring av Åhus hamn.

Christer Neideman

STYRELSEMÖTEN

Styrelsen har sammanträtt den 18 januari, 17 februari, 29 mars (konstituerande möte), 3 maj, 1 juni, 16 augusti, 27 september och 10 november.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN (riksföreningen)

Susann Söderberg representerade kretsen vid riksstämman i Gävle 11-13 juni. Christer Neideman representerade föreningen vid Naturskyddsföreningens höstkonferens om Biologisk mångfald den 12 november.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I SKÅNE

Karin Bergendal och Anders Sigfridsson representerade kretsen vid länsstämman i Simrishamn 24 april.

Kristianstad den 2 mars 2011

För styrelsen

Christer Neideman

Ordförande

Anders Sigfridsson

Sekreterare

En ovanligt frodig marviolsplanta beundras den 4/8 vid Landön. Foto: Aina Bjerstedt

(Övriga foton: Christer Neideman)